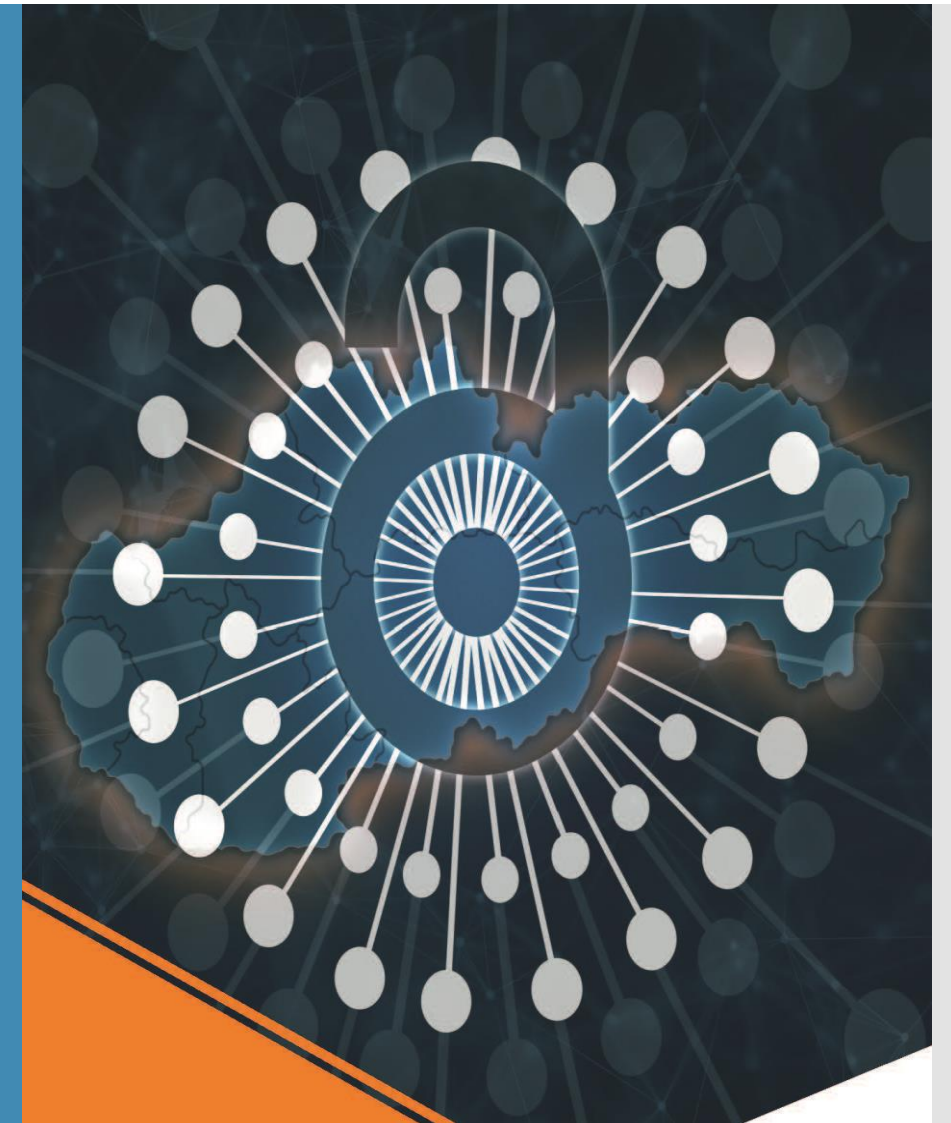

Národná stratégia otvorenej vedy

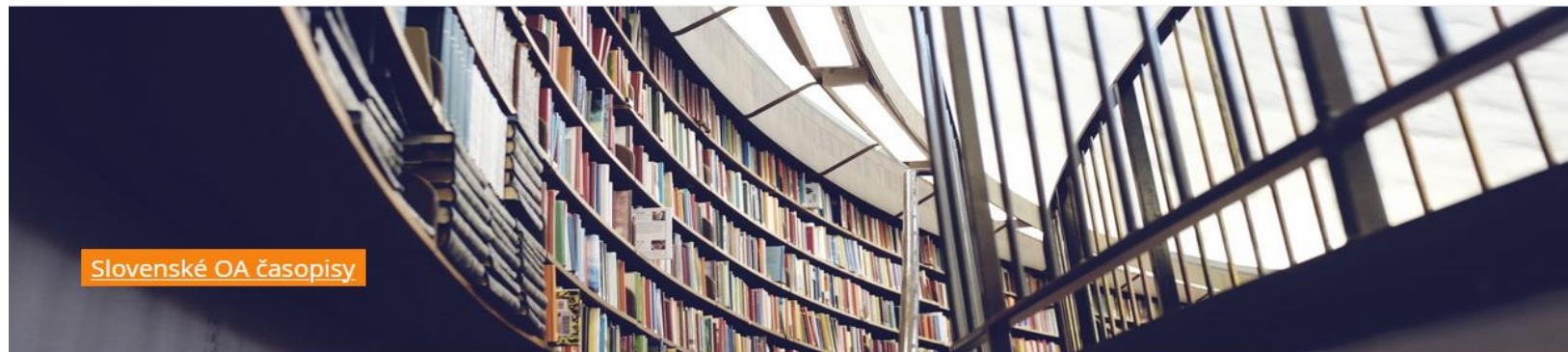
KOŠICE (17.8.) – BANSKÁ BYSTRICA (18.8.) – BRATISLAVA (20.8.) – ŽILINA (24.8.)

Jitka Dobbersteinová, Jozef Dzivák, Silvia Horáková, Zuzana Stožická

Dokumenty dostupné na:

<https://openaccess.cvtisr.sk/narodna-strategia-otvorenej-vedy/>

Slovenské OA časopisy

Národná stratégia otvorenej vedy

[Čo je to participatívny proces a ako môžete komentovať v google docs?](#)

[Národná stratégia pre otvorenú vedy](#)

[Akčný plán k Národnej stratégii pre otvorenú vedy](#)

Hľadať

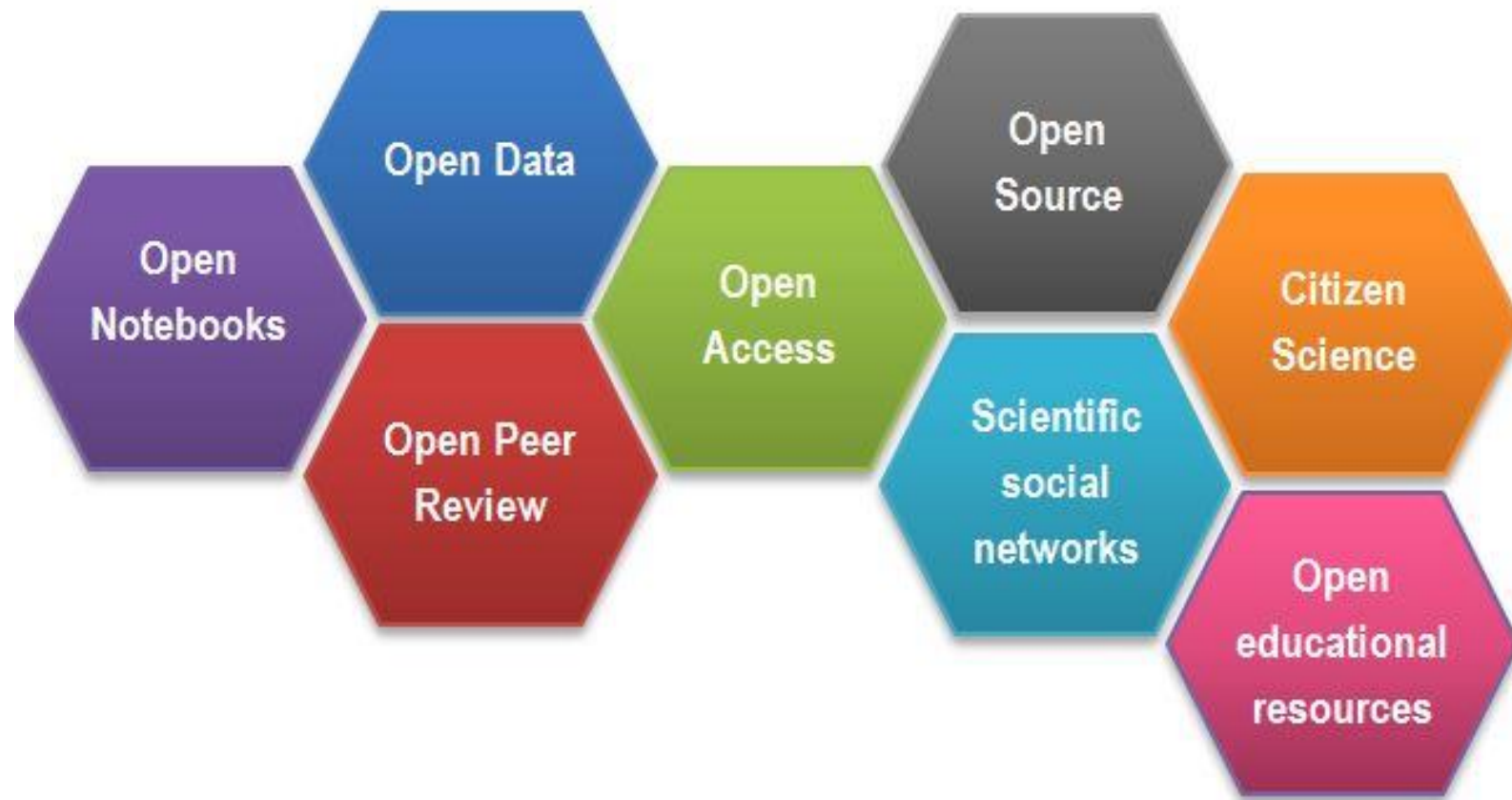

AKTUALITY

Prečo Národná stratégia pre otvorenú vedu?

- Cieľom navrhovanej Národnej stratégie pre otvorenú vedu je zlepšiť dostupnosť výsledkov slovenskej vedy v záujme integrity, reprodukovateľnosti a viditeľnosti, zvýšiť transparentnosť výskumných procesov a zároveň zosúladiť slovenské smerovanie rozvoja vedy a výskumu v SR s odporúčaním Európskej komisie
- Vytvorenie Národnej stratégie pre otvorenú vedu je zároveň úlohou Akčného plánu Iniciatívy pre otvorené vládnutie na roky 2020 - 2021.

Čo je otvorená veda?

Ako je na tom otvorená veda v Európe?

- väčšina krajín má buď implementovanú politiku alebo už boli prijaté opatrenie na jej vytvorenie a zavedenie do platnosti. V mnohých krajinách sa na inštitucionálnej úrovni diskutuje o postupoch, ako čo najefektívnejšie zabezpečiť otvorený prístup k vedeckým publikáciám a dátam na národnej úrovni.
- v európskom výskumnom priestore má implementovanú národnú stratégiu 14 členských a 3 nečlenské krajiny. Zvyšných 14 členských krajín síce nemá prijatú národnú politiku, sú však aktívne v jej vytvorení, oficiálnom prijatí a efektívnej implementácii.

Ako sú na tom susedné krajiny?

Krajina	Národná OS politika	Rok prijatia
CZ	Národní strategie otevřeného přístupu ČR k vědeckým informacím na léta 2017–2020	2017
HU	Žiadna národná OS politika, ale The National Research, Development and Innovation Office (NRDIO), ktorá je grantovou agentúrou, vyžaduje OA k publikáciám a DMP	2013, 2019
PL	Directions of the development of open access to research publications and research results in Poland (Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce) a OA politika pre publikácie od The National Science Centre (Polityka narodowego centrum nauki dotycząca otwartego dostępu do publikacji)	2015 2020
AT	Žiadna národná OS politika, ale Austrian Science Fund (Fonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung) má vlastnú OS politiku, OS zmienené aj v Open Innovation Strategy for Austria (Open Innovation Strategie für Österreich) a implementácia Plánu S na všetky univerzity	2015 2016 2020
UA	Legislatíva: On the Basic Principles for the Development of an Information-Oriented Society in Ukraine for 2007–2015 (Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки)	2007

Otvorená veda na Slovensku

- Národná stratégia pre otvorenú vedu nadväzuje na Akčný plán 2017 – 2019, kde v oblasti otvoreného prístupu boli stanovené tri ciele: zavedenie používania licencií Creative Commons (splnené), vybudovanie Národného repozitára (rozpracované) a zriadenie Kontaktnej kancelárie pre otvorený prístup (splnené).
- Infraštruktúra na Slovensku výrazne zaostáva za ostatnými európskymi krajinami. V posledných dvoch rokoch badať zmenu na inštitucionálnej úrovni. V súčasnej dobe existuje v Slovenskej republike niekoľko menších repozitárov slúžiacich pre potreby danej inštitúcie alebo jej časti.
- V súčasnosti je na Slovensku otvorená veda financovaná výlučne formou oprávnených nákladov v rámci realizovaných vedeckých projektov (APVV, OPVal, Horizont2020).
- Kurz akreditovaný Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu zameraný na otvorenú vedu poskytuje od roku 2018 CVTI SR.

SWOT analýza

Silné stránky

- rastúca participácia vedeckej komunity na medzinárodných vedeckovýskumných aktivitách,
- zastúpenie SR v európskych organizáciách
- zvýšenie počtu vedeckých výstupov publikovaných v režime OA,
- rastúci záujem o problematiku otvorenej vedy,
- CVTI SR ako národný referenčný bod v skupine pre otvorenú vedu v rámci Európskej komisie, ako člen EOSC a ako národný koordinátor aktivít v oblasti otvorenej vedy
- akreditovaný kurz Open Access
- podpora zo strany splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti a Slovenskej rektorskej konferencie k vypracovaní a implementácii Národnej stratégie pre otvorenú vedu,
- zapojenie Slovenska do medzinárodných projektov (napr. OpenAIRE, SCOAP₃, EOSC),
- vzdelávanie doktorandov v oblasti vedeckého publikovania v SAV a na vybraných vysokých školách.

Slabé stránky

- nízke povedomie o problematike otvorenej vedy,
- nedostatočná technická infraštruktúra
- neexistujúce politiky v oblasti otvorenej vedy na inštitucionálnej úrovni,
- fragmentácia financovania vedy a výskumu,
- komplikovaná legislatíva,
- nedostatočné odmeňovanie vedecko-výskumných pracovníkov v prípade, ak sa rozhodnú publikovať formou OA,
- nedostatočné využívanie možností otvoreného vzdelávania,
- nedostatočné povedomie o téme občianska veda,
- absencia nástrojov pre zdieľanie vedomostí a výsledkov výskumu

SWOT analýza

Príležitosti

- zníženie duplicity vedeckých projektov
- zvýšenie transparentnosti v hodnotení a financovaní vedy a výskumu,
- nadväzovanie nových partnerstiev pre vedeckých pracovníkov,
- zvýšenie viditeľnosti a citovanosti vedeckých publikácií,
- zlepšenie digitálnych zručností vedecko-výskumných pracovníkov
- participácia na budovaní a implementácii európskej vízie otvorenej vedy,
- zvýšenie atraktívnosti vedy na Slovensku,
- zapojenie obyvateľstva do výskumu prostredníctvom občianskej vedy,
- podpora vydavateľstiev v zmene vedeckej komunikácie a otvoreného publikovania,
- podpora kvalitatívneho rozmeru hodnotenia vedy a výskumu a vedeckých pracovníkov,
- automatizácia inštitucionálnej a národnej infraštruktúry.

Hrozby

- prekážky v získavaní grantov a celková „uzavretosť“ slovenskej vedy,
- nedostatok finančných prostriedkov na hradenie nákladov spojených s publikovaním v režime otvoreného prístupu,
- strach vedeckej a akademickej obce z otvorenej vedy, dezinformácie o otvorenej vede,
- nedostatočná viditeľnosť slovenskej vedy,
- nedostatok ľudí so znalosťami a schopnosťami potrebnými pre implementáciu princípov otvorenej vedy
- systémy tradičného hodnotenia vedy a výskumu kladúce dôraz na kvantitatívne metriky ako je napr. impakt faktor.

Cieľové skupiny Národnej stratégie pre otvorenú vedu

- Vedecké a akademické inštitúcie
- Vedecko-výskumní a akademickí pracovníci, vysokoškolskí študenti
- Organizácie pre vedu a výskum (APVV a ministerstvá)
- Vláda a výkonná moc
- Základné a stredné školstvo
- Knižnice, archívy, múzeá a galérie
- Vydavatelia publikácií vo forme otvoreného prístupu
- Verejnosť

Strategické ciele

1. Otvorený prístup k vedeckým publikáciám financovaných z verejných zdrojov
2. Otvorený prístup k vedeckým dátam
3. Rozvoj technickej infraštruktúry pre otvorenú vedu
4. Systém financovania otvorenej vedy
5. Ochrana autorských práv a práva duševného vlastníctva
6. Vzdelávanie v oblasti otvorenej vedy
7. Otvorené vzdelávacie zdroje
8. Miesto otvorenej vedy v hodnotení vedy a výskumu
9. Občianska veda

Strategické ciele

1. Otvorený prístup k vedeckým publikáciám financovaných z verejných zdrojov

- Úloha: vypracovať povinné inštitucionálne politiky vyžadujúce publikovanie a uchovanie výstupov výskumu formou open access,
- Úloha: zaviesť povinnosť okamžitého zverejnenia vysokoškolských publikácií, konkrétne diplomových prác, monografií a vysokoškolských učebníc, ktoré sú financované z verejných finančných zdrojov za podmienok uchovávanía práv duševného vlastníctva,
- Úloha: motivovať slovenských vydavateľov vedeckých časopisov na vydávanie formou otvoreného prístupu,
- Úloha: pripojenie APVV ku kOAlícii S.

Strategické ciele

2. Otvorený prístup k vedeckým dátam

- Úloha: vytvoriť inštitucionálne politiky vyžadujúce management vedeckých dát a povinný plán manažmentu dát v súlade s FAIR princípmi (nájditel'né, dostupné, interoperabilné a znovu využiteľné).
- Úloha: vyžadovať povinný plán manažmentu vedeckých dát pre projekty financované z verejných zdrojov.

3. Rozvoj technickej infraštruktúry pre otvorenú vedu

- Úloha: vytvoriť metodiku a zabezpečiť personálne kapacity pre budovanie inštitucionálnych repozitárov v slovenských vedeckých a akademických inštitúciách.
- Úloha: uviesť do ostrej prevádzky národný repozitár pre uchovávanie vedeckých publikácií a vedeckých dát.
- Úloha: prepojiť slovenskú technickú infraštruktúru pre otvorenú vedu s európskou EOSC infraštruktúrou.

Strategické ciele

4. Systém financovania otvorenej vedy

- Úloha: navýšiť grantové schémy projektov financovaných zo štátnych zdrojov o APC poplatky.
- Úloha: zriadiť Štátny fond pre podporu open access publikovania a mechanizmu transparentného financovania APC poplatkov.
- Úloha: uzatvoriť dočasné a prechodné transformatívne dohody („publish and read“ zmluvy) s vydavateľmi vedeckého obsahu, ktoré obsahujú publikovanie určitého objemu publikácií formou open access bez platenia APC poplatkov a ktoré umožnia posun k úplnému otvorenému prístupu,
- Úloha: zvyšovať povedomie o Horizont Europe projektoch a ich povinnej politiky otvorenej vedy na programové obdobie 2021 – 2027 (Kontaktná kancelária pre otvorený prístup CVTI SR)

Strategické ciele

5. Ochrana autorských práv a práva duševného vlastníctva

- Úloha: povinne pridelovať verejné licencie v rámci inštitucionálnych politík pre vedecké publikovanie a vedecké dáta na akademických a vedeckých inštitúciách primárne s prihliadnutím na autorsko-právnu ochranu.

6. Vzdelávanie v oblasti otvorenej vedy

- Úloha: povinne začleniť problematiku otvorenej vedy do úvodných kurzov vysokoškolských študijných programov II. a III. stupňa.
- Úloha: vybudovať a sprevádzkovať online platformy pre poskytovanie kurzov z oblasti otvorenej vedy pre akademickú a vedeckú komunitu.

Strategické ciele

7. Otvorené vzdelávacie zdroje

- Úloha: zabezpečiť, aby vzdelávacie zdroje, ktoré vznikli s príspevkom verejných financií, boli zverejnené v režime otvoreného prístupu a s verejnými licenciami.
- Úloha: podporovať otvorené vzdelávacie zdroje ako flexibilný prostriedok celoživotného vzdelávania.
- Úloha: vytvoriť (alebo vybrať) slovenskú platformu pre otvorené vzdelávacie zdroje, aby boli ľahko vyhľadateľné, spoľahlivo dostupné (ideálne bez registrácie) a transparentne hodnotené.
- Úloha: vytvoriť mechanizmy, prostredníctvom ktorých by bola tvorba otvorených vzdelávacích zdrojov zohľadňovaná pri odmeňovaní a kariérom raste pedagogických a vedeckých pracovníkov.
- Úloha: založiť grantovú schému na podporu autorstva a (v prípade napr. otvorených učebníc) redakčného procesu kvalitných otvorených vzdelávacích zdrojov.

Strategické ciele

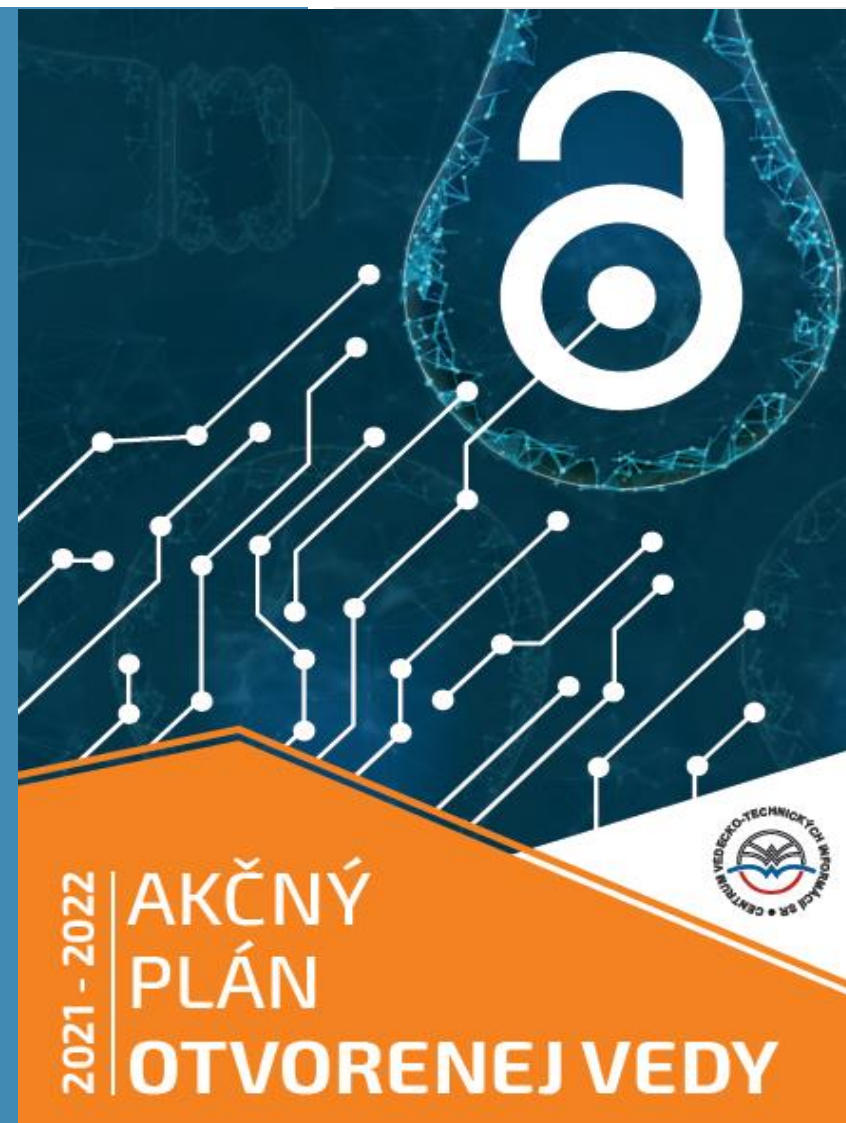
8. Miesto otvorenej vedy v hodnotení vedy a výskumu

- Úloha: zmeniť systém hodnotenia vedy a výskumu s prihliadnutím na prvky otvorenej vedy a so zohľadnením všetkých fáz kariéry vedeckého pracovníka.
- Úloha: zahrnúť otvorenú vedu do politík rozvoja, podpory, odmeňovania a ocenenia vedeckých pracovníkov.
- Úloha: ustanoviť CVTI SR ako riadiaci, metodický a koordinačný orgán, ktorý bude poskytovať usmernenia a národnú koordináciu pri implementácii princípov otvorenej vedy do všetkých procesov vedeckého výskumu.

9. Občianska veda

- Úloha: občianska veda ako plnohodnotná súčasť vedy.
- Úloha: zviditeľniť a oceňovať výsledky občianskych vedecko-technických projektov v spoločnosti.
- Úloha: podporovať koncept občianskej vedy tvorbou školiacich materiálov.
- Úloha: zapájať študentov do občianskej vedy v rámci doktorandských programov.

Akčný plán otvorenej vedy na roky 2021-2022

1. Otvorený prístup k vedeckým publikáciám financovaných z verejných zdrojov

- Úloha č. 1: zaviesť povinnosť okamžitého zverejnenia vysokoškolských publikácií, konkrétne záverečných prác, monografií a vysokoškolských učebníc, ktoré sú financované z verejných zdrojov, formou otvoreného prístupu pod verejnou licenciou.
- Úloha č. 2: zaviesť povinnosť vypracovať inštitucionálne politiky pre otvorenú vedu.
- Úloha č. 3: zaviesť povinnosť implementovať inštitucionálne politiky pre otvorenú vedu.
- Úloha č. 4: vytvoriť metodiku pre budovanie inštitucionálnych repozitárov v slovenských vedeckých a akademických inštitúciách.

2. Otvorený prístup k vedeckým dátam

- Úloha č. 5: v súlade s FAIR princípmi zaviesť podmienku tvorby a implementácie plánu manažmentu vedeckých dát (data management plan) pre všetky vedecké projekty financované z verejných zdrojov.

3. Systém financovania otvorenej vedy

- Úloha č. 6: s vydavateľmi vedeckého obsahu uzatvoriť prednostne zmluvy typu „publish and read“, ktoré umožňujú publikovanie určitého objemu vedeckých publikácií formou otvoreného prístupu bez platenia APC poplatkov a postupný prechod na úplný otvorený prístup.

4. Vzdelávanie v oblasti otvorenej vedy

- Úloha č. 7: začleniť problematiku otvorenej vedy do úvodných kurzov druhého a tretieho stupňa vysokoškolského štúdia a do doktorandských programov v SAV.
- Úloha č. 8: vybudovať a sprevádzkovať online platformu pre poskytovanie kurzov z oblasti otvorenej vedy pre vedeckú a akademickú komunitu.
- Úloha č. 9: začleniť problematiku otvorenej vedy do študijných programov vzdelávajúcich budúce generácie informačných špecialistov a knižníckych pracovníkov v Slovenskej republike.

5. Miesto otvorenej vedy v hodnotení vedy a výskumu

- Úloha č. 10: zmeniť systém hodnotenia a odmeňovania vedeckých a akademických pracovníkov tak, aby zohľadňoval princípy a indikátory otvorenej vedy.

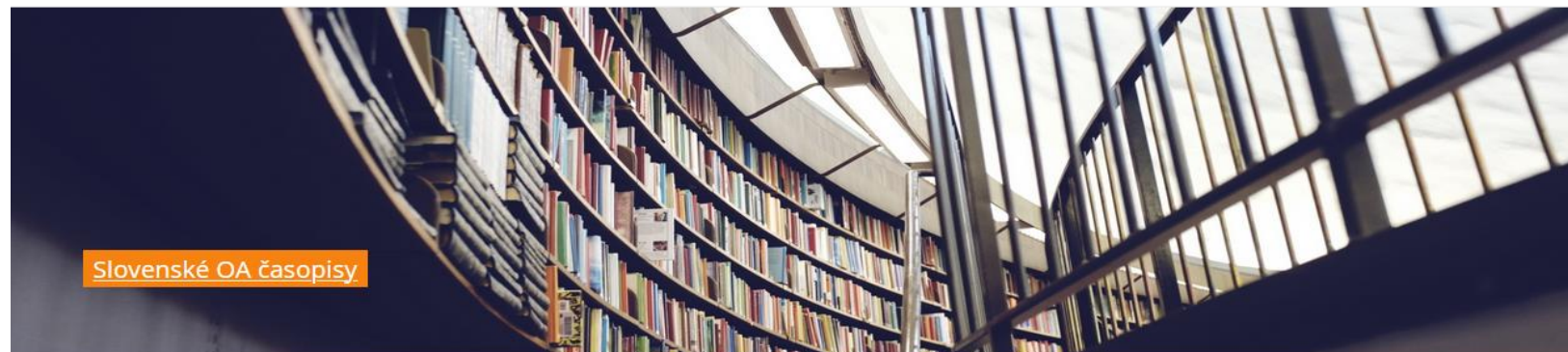
6. Miesto občianskej vedy v hodnotení vedy a výskumu

- Úloha č. 11: do vedeckých projektov aktívne zapájať širokú verejnosť, pričom občania sa môžu zapojiť ako prispievatelia a spolupracovníci.

Dokumenty dostupné na:

<https://openaccess.cvtisr.sk/narodna-strategia-otvorenej-vedy/>

Slovenské OA časopisy

Národná stratégia otvorenej vedy

[Čo je to participatívny proces a ako môžete komentovať v google docs?](#)

[Národná stratégia pre otvorenú vedy](#)

[Akčný plán k Národnej stratégii pre otvorenú vedy](#)

Hľadať

AKTUALITY

Ďakujeme za
pozornosť!

